

Στὸ μεταξύ τὸ βράδι ἐρχόταν, κ' ἡ πλατεία τῆς ἀγορᾶς κρυβότανε μέσα σὲ σκοτάδι: τότε ὁ λαὸς ἄρχισε νὰ διαλύεται, γιατί ἀκόμα κ' ἡ περιέργεια καὶ ὁ τρόμος κουράζονται. Μὰ ὁ Ζαρατούστρα καθότανε πλάι στὸν νεκρό, κατάχαμα, κ' ἦταν βυθισμένος σὲ σκέψεις: ἔτσι ξέχασε τὴν ὥρα. Μὰ, στὸ τέλος, νύχτωσε κ' ἕνας ψυχρὸς ἄνεμος φύσηξε πάνω ἀπὸ τὸν ἐρημίτη. Τότε ὁ Ζαρατούστρα σηκώθηκε κ' εἶπε στὴν καρδιά του:

«Ὡραῖο, ἀλήθεια, ψάρεμα ἔκανε σήμερα ὁ Ζαρατούστρα. Δὲν ἔπιασε ἄνθρωπο, ἔπιασεν, ὅμως, ἕνα πτώμα.

Δυσκοιωνίστη εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξη καὶ πάντα χωρὶς νόημα: ἕνας παλιάτσος μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἡ μοίρα της.

Θέλω νὰ διδάξω στοὺς ἀνθρώπους τὸ νόημα τῆς ὑπαρξῆς τους: ποιὸς εἶναι ὁ ὑπεράνθρωπος, ὁ κεραυνὸς τοῦ σκοτεινοῦ σύννεφου ἄνθρωπος.

Ἄλλὰ βρίσκομαι μακριὰ τους ἀκόμη, καὶ τὸ λογικὸ μού δὲ μιλά στὸ λογικὸ τὸ δικό τους.

Γιὰ τοὺς ἀνθρώπους δὲν εἶμαι ἀκόμα παρὰ κάτι μεταξύ τρελοῦ καὶ πτώματος.

Σκοτεινὴ εἶναι ἡ νύχτα, σκοτεινοὶ εἶναι οἱ δρόμοι τοῦ Ζαρατούστρα. Ἔλα παγωμένε καὶ ξυλιασμένε μου σύντροφε. Σὲ πηγαίνω ἐκεῖ, πού θὰ σὲ θάψω μὲ τὰ χέρια μου.»

Ὅταν ὁ Ζαρατούστρα εἶπε αὐτὰ στὴν καρδιά του, φορτώθηκε τὸ πτώμα στοὺς ὤμους του καὶ μπῆκε στὸ δρόμο. Καὶ δὲν εἶχε κάμει ἀκόμη οὔτε ἕκατὸ βήματα, ὅταν γλίστρησε πλάι του ἕνας ἄνθρωπος καὶ τοῦ ψιθύρισε στ' αὐτὴν — καί, γιὰ δὲς. Αὐτὸς πού μιλοῦσε ἦταν ὁ παλιάτσος τοῦ πύργου. «Φύγε ἀπ' αὐτὴ τὴν πολιτεία, ὦ Ζαρατούστρα, εἶπε· ἐδῶ σὲ μισοῦν πάρα πολύ. Σὲ μισοῦν οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ δίκαιοι, καὶ σ' ὀνομάζουν ἐχθροὺς καὶ περιφρονητὴ τους· σὲ μισοῦν οἱ πιστοὶ τῆς σωστῆς πίστεως, καὶ σ' ὀνομάζουν κίνδυνο γιὰ τὸ πλῆθος. Ἡ τύχη σου ἦταν πού γέλασαν μαζί σου: κι' ἀλήθεια σὰν παλιάτσος μιλοῦσες. Ἡ τύχη σου ἦταν πού συντρόφιασες μὲ τὸ ψόφιο σκυλί· καθὼς ταπεινώθηκες μόνος σου ἔτσι, γιὰ σήμερὰ ἔσωσες ὁ ἴδιος ἐσὺ τὸν ἑαυτό σου. Μὰ φύγε γρήγορα ἀπ' αὐτὴ τὴν πολιτεία — ἢ πηδῶ αὔριο ἀπὸ πάνω σου, ἕνας ζωντανὸς πάνω ἀπὸ ἕναν νεκρό». Κι' ὅταν εἶπε αὐτά, ὁ ἄνθρωπος ἐξαφανίστηκε· μὰ ὁ Ζαρατούστρα συνέχισε τὸ δρόμο του μέσα στὰ σκοτεινὰ σοκκάκια.

Στὴν πύλη τῆς πολιτείας τὸν ἀντάμωσαν οἱ νεκροθάφτες: τὸν φώτισαν μὲ τὸ φανάρι στὸ πρόσωπο, ἀναγνώρισαν τὸν Ζαρατούστρα καὶ τὸν περίπαιξαν πολύ. «Ὁ Ζαρατούστρα σήκωσε τὸ ψόφιο σκυλί: μπράβο του τοῦ Ζαρατούστρα πού ἐγίνε νεκροθάφτης. Γιατί τὰ χέρια μας εἶναι πολὺ καθαρὰ γι' αὐτὸ τὸ βρώμιο

ψοφήμι. Μή κι' ὁ Ζαρατούστρα ἔχει στὸ νοῦ του νὰ κλέψει τὴ μπουκιά τοῦ διαβόλου ἀπὸ τὸ στόμα του ! Μὲ γειά σου, λοιπόν ! Καὶ καλὴ ὄρεξη. Φτάνει μόνο νὰ μὴν εἶναι καλύτερος κλέφτης ὁ διάβολος ἀπὸ τὸ Ζαρατούστρα — θὰ τοὺς κλέψει καὶ τοὺς δύο, θὰ τοὺς φάει καὶ τοὺς δύο !» Καὶ γελοῦσανε συναμετάξυ τους καὶ συγκλείνανε τὰ κεφάλια τους.

Ὁ Ζαρατούστρα δὲν ἔβγαλε λέξη ἀπὸ τὸ στόμα του γιὰ ὅλα αὐτὰ καὶ συνέχισε τὸ δρόμο του. Ὅταν θὰ ἔχε περπατήσει δυὸ ὥρες, πλάι σὲ δάση καὶ βάλτους, ἄκουσε ξαφνικὰ τόσο πολὺ τὸ πεινασμένο οὐρλιαχτὸ τῶν λύκων, ποὺ ἄρχισε κι' αὐτὸς νὰ πεινᾷ. Σταμάτησε, λοιπόν, σ' ἓνα μοναχικὸ σπίτι, ὅπου ἄναβε κάποιον φῶς.

«Ἡ πείνα μὲ πιάνει, εἶπε ὁ Ζαρατούστρα, σὰν καίνας ληστής. Στὰ δάση καὶ στοὺς βάλτους μὲ πιάνει ἡ πείνα καὶ μέσα στὴ βαθιὰ νύχτα.

Παράξενες ἰδιοτροπίες ἔχει ἡ πείνα μου. Συχνὰ δὲ μοῦ ἔρχεται παρὰ μόνο μετὰ τὸ φαῖ, καὶ σήμερα δὲ μοῦ ἔρθε ὀλάκερη τὴ μέρα: ποῦ νὰ μείνε ἄραγε;»

Καὶ μ' αὐτὰ κι' αὐτὰ ὁ Ζαρατούστρα χτύπησε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ. Ἐνας γέρος ἄντρας φάνηκε· κρατοῦσε τὸ φῶς καὶ ρώτησε: «Ποιὸς ἔρχεται σὲ μένα καὶ στὸν δύσκολο ὕπνο μου;»

«Ἐνας ζωντανὸς κ' ἓνας πεθαμένος, εἶπε ὁ Ζαρατούστρα. Δῶσε μου νὰ φάω καὶ νὰ πιῶ, τὸ ξέχαισα τὴ μέρα. Αὐτὸς ποὺ ταΐζει τὸν πεινασμένο, δροσιρίζει τὴν ψυχὴ του: ἔτσι λέει ἡ σοφία.»

Ὁ γέρος ἔφυγε, μὰ ξαναγύρισε ἀμέσως πίσω κ' ἔδωσε ψωμὶ καὶ κρασί στὸν Ζαρατούστρα. «Κακὸς τόπος αὐτὸς γιὰ πεινασμένους, εἶπε· γι' αὐτὸ μένω ἐδῶ. Ζῶ καὶ ἄνθρωπος ἔρχονται σὲ μένα, στὸν ἐρημίτη. Μὰ πὲς καὶ στὸν σύντροφό σου νὰ φάει καὶ νὰ πιεῖ, εἶναι πιὸ κουρασμένος ἀπὸ σένα». Ὁ Ζαρατούστρα ἀποκρίθηκε: «Ὁ σύντροφός μου εἶναι πεθαμένος, δύσκολα θὰ τὸν πείσω νὰ φάει.» Αὐτὸ δὲν εἶναι δική μου δουλειά, εἶπε ὁ γέρος σκουντούφλικά· ὅποιος χτυπᾷ τὴν πόρτα μου πρέπει καὶ νὰ παίρνει ὅ,τι τοῦ δίνω. Φᾶτε καὶ καλὸ κατευόδιο σας.»

Ὁ Ζαρατούστρα περπάτησε ἄλλες δυὸ ὥρες ἀκόμα, ἐμπιστευμένος στὸ δρόμο καὶ στὸ φῶς τῶν ἄστρων: γιατί ἔταν συνηθισμένος στὸ νυχτοπερπάτημα καὶ τοῦ ἄρεσε νὰ βλέπει κατὰ πρόσωπο ὅλα τὰ κοιμισμένα πλάσματα. Μὰ ὅταν χάραξε τὸ πρωτὶ, ὁ Ζαρατούστρα βρέθηκε σ' ἓνα βαθὺ δάσος, καὶ κανεὶς δρόμος δὲ φαινότανε πουθενά. Τότε ἔχωσε τὸν πεθαμένο σ' ἓνα κουφαλισμένο δέντρο, στὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς του — γιὰτὶ ἤθελε νὰ τὸν φυλάξει ἀπὸ τοὺς λύκους — καὶ ξαπλώθηκε κι' ὁ ἴδιος καταγῆς, πάνω στὶς λειχῆνες. Κι' ἀμέσως ἀποκοιμήθηκε, καταπονημένο καθὼς ἦταν τὸ σῶμα του, μὲ τὴν ψυχὴ του ἤρεμη.

Ὁ Ζαρατούστρα κοιμήθηκε πολλὴ ὥρα, καὶ δὲν πέρασε

μόνον ἢ αὐγὴ πάνω ἀπὸ τὴν θεωρίά του μὰ καὶ τὸ πρῶτῖ. Στὸ τέλος ὁμως, ἀνοιξέ τὰ μάτια του: ἀπορημένος κοίταξε ὁ Ζαρατούστρα τὸ δάσος καὶ τὴ γαλήνη, ἀπορημένος κοίταξε καὶ μέσα του. Ὑστερα σηκώθηκε γρήγορα, σὰν κανένας θαλασσοπόρος, ποὺ βλέπει ξαφνικὰ στεριά, καὶ ξεφώνησε χαρούμενα: γιατί ἔδε μιὰ καινούργιαν ἀλήθεια. Κ' ἔτσι μίλησε τότε στὴν καρδιά του:

«Καινούργιο φῶς ἀνάφτηκε μέσα μου: Συντρόφους χρειάζομαι, καὶ ζωντανούς — ὄχι νεκρούς συντρόφους καὶ πτώματα, ποὺ νὰ τὰ κουβαλῶ μαζί μου, ὅπου θέλω ἐγώ.

Μὰ χρειάζομαι ζωντανούς συντρόφους, ποὺ νὰ μὲ ἀκολουθοῦν, γιατί θέλουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν τους — κ' ἐκεῖ ποὺ θέλω ἐγώ.

Ἐνα φῶς ἀνάφτηκε μέσα μου: νὰ μὴ μιλά στοῦ λαοῦ ὁ Ζαρατούστρα, μὰ σὲ συντρόφους. Δὲν πρέπει νὰ γίνῃ ὁ Ζαρατούστρα βοσκὸς καὶ σκυλὶ κοπαδιοῦ.

Πολλοὺς ν' ἀρπάξω ἀπὸ τὸ κοπάδι — γι' αὐτὸ ἦρθα. Λαὸς καὶ βοσκοὶ θὰ ὀργιστοῦνε μαζί μου: ληστή θέλει ὁ Ζαρατούστρα νὰ τὸν ποῦνε οἱ βοσκοί.

Τοὺς λέω βοσκούς, μὰ ἐκεῖνοι αὐτονομάζονται ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι. Βοσκούς τοὺς λέω ἐγώ: μὰ ἐκεῖνοι αὐτονομάζονται πιστοὶ τῆς σωστῆς πίστεως.

Δῆτε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς δίκαιους. Ποιὸν μισοῦν περισσότερο; Αὐτὸν, ποὺ συντρίβει τὶς πλάκες τῶν ἀξιών τους, τὸν καταστροφέα, τὸν ἐγκληματία: — αὐτός, ὁμως, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δημιουργεῖ.

Συντρόφους γυρεύει αὐτὸς ποὺ δημιουργεῖ κι' ὄχι πτώματα, οὔτε καὶ κοπάδια καὶ πιστούς. Τοὺς συνεργάτες του γυρεύει ὁ δημιουργός, αὐτοὺς ποὺ χαράζουν καινούργιες ἀξίες πάνω σὲ καινούργιες πλάκες.

Συντρόφους γυρεύει ὁ δημιουργός, καὶ συθεριστάδες: γιατί ὅλα εἶναι ὠριμα γιὰ θερισμὸ σ' αὐτόν. Μὰ τοῦ λείπουν τὰ ἑκατὸ δρεπάνια: γι' αὐτὸ ξερριζώνει τὰ στάχυα κ' εἶναι ὀργισμένος.

Συντρόφους γυρεύει ὁ δημιουργός, καὶ τέτοιους, ποὺ νὰ ξέρουν ν' ἀκονίσουν τὰ δρεπάνια τους. Ξολοθρευτὲς θὰ τοὺς ποῦνε καὶ περιφρονητὲς τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Μ' αὐτοὶ ἔναι ποὺ θερίζουν καὶ ποὺ πανηγυρίζουν.

Συνεργάτες γυρεύει ὁ Ζαρατούστρα, συθεριστάδες καὶ συμπότες γυρεύει ὁ Ζαρατούστρα: τί δουλειά ἔχει αὐτὸς μὲ κοπάδια καὶ βοσκούς καὶ πτώματα;

Καὶ σύ, πρῶτε μου σύντροφε, ἀναπαύσου ἐν εἰρήνῃ. Σ' ἔθαιμα καλὰ μὲς στοῦ κουφαλιασμένο δέντρο σου, καλὰ σ' ἔκρυψα ἀπὸ τοὺς λύκους.

Ἄλλὰ σ' ἀποχωρίζομαι, ἡ ὥρα πέρασε. Ἀπὸ αὐγὴ σὲ αὐγὴ μιὰ καινούργια ἀλήθεια ἀνακάλυψα.

Οὔτε βοσκὸς μοῦ ἀρμόζει νὰ γίνω, μήτε νεκροθάφτης. Οὔτε

που θά ξαναμιλήσω με τὸ λαό: γιὰ τελευταία φορὰ μίλησα σὲ πεθαμένο.

Μὲ τοὺς δημιουργούς, μὲ τοὺς θεριστάδες, μὲ τοὺς πανηγυριώτες θέλω νὰ συντροφιᾶσω: θέλω νὰ τοὺς δείξω τὸ οὐράνιο τόξο καὶ ὅλα τὰ σκαλοπάτια τοῦ ὑπεράνθρωπου.

Στοὺς ἐρημίτες θά τραγουδήσω τὸ τραγούδι μου καὶ σ' αὐτοὺς που ζοῦνε δυὸ - δυὸ μοναχαί τους· κι ὁποῖος ἔχει ἀκόμη αὐτιά γιὰ τὸ ἀνήκουστο, θά τοῦ κάνω βαριά τὴν καρδιά μὲ τὴν εὐτυχία μου.

Πάω στὸ σκοπὸ μου, πάω τὸ δρόμο μου· τοὺς δισταχτικούς καὶ τοὺς ὀκνοὺς θά τοὺς ἀφήσω πίσω μου, πηδώντας τους. Τὸ δῆμα μου θά 'ναι ἡ καταστροφή τους!»

10

Αὐτὰ εἶπε ὁ Ζαρατούστρα στὴν καρδιά του, ὅταν ὁ ἥλιος μεσουρανοῦσε: ἔπειτα κοίταξε ἐρωτηματικὰ τ' ἀψήλου — γιὰτί ἄκουσε ἀπὸ πάνω του τὴν διαπεραστικὴ φωνὴ ἑνὸς πουλιοῦ. Καὶ δές! Ἐνας ἀετὸς ἔκοβε φαρδιοὺς κύκλους στὸν ἀέρα καὶ πάνω του κρεμόταν ἕνας ὄφις, ἀλλ' ὄχι σὰν λεία, παρὰ σὰν φίλος: γιὰτί κρατιόταν κουλουριασμένος στὸν λαιμό του.

«Εἶναι τὰ ζῶα μου», εἶπε ὁ Ζαρατούστρα κ' ἡ καρδιά του χάρηκε.

«Τὸ πιὸ περήφανο ζῶο κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ τὸ πιὸ ἐξυπνο ζῶο κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο — θγήκανε σ' ἀναγνώριση.

Θέλουν νὰ μάθουν ἂν ζεῖ ἀκόμα ὁ Ζαρατούστρα. Ἀλήθεια, ζῶ ἀκόμα;

Βρήκα πὼς εἶναι πιὸ ἐπικίνδυνο νὰ ζεῖ κανεὶς μὲ τοὺς ἀνθρώπους παρὰ μὲ τὰ ζῶα, ἐπικίνδυνο δρόμο ἀκολουθεῖ ὁ Ζαρατούστρα. Ἄς μ' ὀδηγήσουν τὰ ζῶα μου!»

Ὅταν ὁ Ζαρατούστρα εἶπε αὐτά, συλλογίστηκε τὰ λόγια τοῦ ἄγιου στὸ δάσος, ἀναιστέναξε κ' ἔτσι μίλησε στὴν καρδιά του:

«Θά 'θελα νὰ 'μαι πιὸ ἐξυπνος. Θά 'θελα νὰ γίνω ριζικὰ ἐξυπνος, σὰν τὸν ὄφι μου.

Μ' αὐτὸ που ζητῶ εἶναι κάτι ἀδύνατο: τότε παρακαλῶ, λοιπόν, τὴν περηφάνειά μου νὰ συνοδεύει πάντα τὴν ἐξυπνάδα μου.

Κι' ἂν ἡ ἐξυπνάδα μου μ' ἐγκαταλείψει μιὰ μέρα: — ἄχ, τῆς ἀρέσει νὰ πετᾷ ἄλλοῦ! — ἂς πετούσε ἀκόμη κ' ἡ περηφάνειά μου μὲ τὴν τρέλλα μου!»

— Ἐτσι ἔρχισεν ἡ δύση τοῦ Ζαρατούστρα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΖΑΡΑΤΟΥΣΤΡΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΡΕΙΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ

ΘΑ ΣΑΣ ΜΙΛΗΣΩ γιὰ τὶς τρεῖς μεταμορφώσεις τοῦ πνεύματος: πῶς τὸ πνεῦμα γίνεται καμήλα, καὶ λιοντάρι ἢ καμήλα, καὶ παιδί; τελικά, τὸ λιοντάρι.

Πολὺ φορτίο σηκώνει τὸ πνεῦμα, τὸ δυνατὸ, τὸ ὑπομονετικὸ πνεῦμα, πού τὸ κατοικεῖ ὁ σεβασμός: τὸ βαρὺ καὶ τὸ πιὸ βαρὺ φορτίο ἀπαιτεῖ ἡ δύναμή του.

Τί ἔναι βαρὺ; ἔτσι ρωτᾷ τὸ ὑπομονετικὸ πνεῦμα, ἔτσι γονατίζει, τῆς καμήλας ὁμοίω, καὶ θέλει νὰ φορτωθεῖ καλά.

Τί ἔναι τὸ πιὸ βαρὺ, ὦ ἥρωες; ἔτσι ρωτᾷ τὸ ὑπομονετικὸ πνεῦμα, —γιὰ νὰ τὸ πάρω πάνω μου καὶ νὰ χαρεῖ ἡ δύναμή μου.

Δὲν εἶναι τοῦτο δῶ: τὸ νὰ ταπεινώνεται κανεὶς, γιὰ νὰ κάνει τὴν περηφάνειά του νὰ ὑποφέρει; Τὸ νὰ κάνει τὴν τρέλλα του νὰ λάμψει, γιὰ νὰ χλευάσει τὴ σοφία του;

Ἡ μὴ καὶ εἶναι τοῦτο δῶ: τὸ νὰ παρατήσουμε τὸν ἀγῶνα μας, τὴ στιγμή πού πανηγυρίζει τὴ νίκη του; Τὸ ν' ἀνεβαίνουμε σὲ ψηλὸ βουνὸ γιὰ νὰ πειράζωμε τὸν Πειρασμό;

Ἡ μὴ καὶ εἶναι τοῦτο δῶ: τὸ νὰ τρέφεται κανεὶς μὲ βελάνια καὶ χόρτο τῆς γνώσης καὶ νὰ ὑποφέρει ἀπὸ πείνα ἢ ψυχὴ του, πρὸς χάριν τῆς ἀλήθειας;

Ἡ μὴ καὶ εἶναι τοῦτο δῶ: τὸ νὰ εἴμαστε ἄρρωστοι καὶ νὰ διώχνουμε τοὺς παρηγορητὲς καὶ τὸ νὰ γινόμαστε φίλοι μὲ κουφούς, πού ποτὲ δὲν ἀκούνε αὐτὸ πού θέλεις;

Ἡ μὴ καὶ εἶναι τοῦτο δῶ: τὸ νὰ μπαίνουμε σὲ βρώμικο νερό, ἂν αὐτὸ εἶναι τὸ νερὸ τῆς ἀλήθειας καὶ νὰ μὴ διώχνουμε ἀπὸ πάνω μας τοὺς παγεροὺς βατράχους καὶ τοὺς καυτεροὺς φρύγους;

Ἡ μὴ καὶ εἶναι τοῦτο δῶ: τὸ ν' ἀγαποῦμε αὐτοὺς πού μᾶς περιφρονοῦν, καὶ τὸ ν' ἀπλώνουμε τὸ χέρι στὸ φάντασμα, ὅταν θέλει νὰ μᾶς κάνει νὰ τρομάξουμε;

Ὅλα αὐτὰ τὰ πιὸ βαριά φορτία σηκώνει τὸ ὑπομονετικὸ πνεῦμα πάνω του: σὰν τὴν κομήλα πού τρέχει φορτωμένη στὴν ἔρημο, ἔτσι τρέχει καὶ τὸ πνεῦμα στὴ δική του ἔρημο.

Μὰ μέσα στὴν ἐρημικώτερη ἔρημο συμβαίνει ἡ δεύτερη μεταμόρφωση: τὸ πνεῦμα γίνεται λιοντάρι ἐδῶ, θέλει νὰ κατακτήσει τὴν ἐλευθερία του καὶ νὰ γίνῃ κύριος στὴν δική του ἔρημο.

Ἐδῶ ζητᾷ τὸν τελευταῖο του κύριο: θέλει νὰ γίνῃ ἐχθρὸς του καὶ ἐχθρὸς τοῦ τελευταίου Θεοῦ του, καὶ θέλει νὰ διεκδικήσει τὴ νίκη ἀπὸ τὸ δράκο.

Ποιός είναι ὁ μεγάλος δράκος, πού τὸ πνεῦμα δὲ θέλει πιά νὰ τὸν ὀνομάζει κύριό του καὶ Θεό του; «Ὁφείλεις» λέγεται ὁ μεγάλος δράκος. Μὰ τὸ πνεῦμα τοῦ λιονταριοῦ λέει: «Θέλω».

Τὸ «Ὁφείλεις» βρίσκεται μέσα στὸ δρόμο του, χρυσολάμποντας, ἓνα ζῶο γιομάτο λέπια καὶ πάνω σὲ κάθε λέπι λάμπει κι ἀπὸ ἓνα χρυσὸ «Ὁφείλεις!»

Χιλιόχρονης ἀξίες λαμποκοποῦν στὰ λέπια αὐτά, κ' ἔτσι μιλά ὁ πιὸ δυνατὸς ἀπ' ὅλους τοὺς δράκους δράκος: «κάθε ἀξία τῶν πραγμάτων—λαμποκοπᾷ πάνω μου».

«Κάθε ἀξία δημιουργήθηκε κιόλας, καὶ κάθε δημιουργημένη ἀξία — εἶμαι ἐγώ. Ἀλήθεια, κανένα «Θέλω» δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχει πιά!» Ἔτσι μιλά ὁ δράκος.

Ἀδελφοί μου, γιὰ τί πράγμα χρειάζεται τὸ λιοντάρι στὸ πνεῦμα; Γιατί νὰ μὴν ἀρκεῖ τὸ φορητὸ ζῶο, πού εἶναι ὄλο ἐγκράτεια καὶ σεβασμὸς;

Νὰ δημιουργήσει νέες ἀξίες — οὔτε καὶ τὸ λιοντάρι δὲν τὸ μπορεῖ ἀκόμα αὐτό: μὰ μπορεῖ νὰ δημιουργήσει ἐλευθερία στὸν ἑαυτό του γιὰ καινούργια δημιουργία — νὰ τί μπορεῖ ἡ δύναμη τοῦ λιονταριοῦ.

Νὰ δημιουργήσει ἐλευθερία στὸν ἑαυτό του κι ἀκόμα ἓνα ἅγιο Ὅχι μπροστὰ στὸ Καθῆκον: γι' αὐτό, ἀδελφοί μου, χρειάζεται τὸ λιοντάρι.

Ν' ἀποχτήσει τὸ δικαίωμα σὲ νέες ἀξίες — αὐτό 'ναι τὸ τρομερώτερο ἀπόχτημα γιὰ ἓνα ἀνθεκτικὸ σὲ φορτίο πνεῦμα, πού τὸ κατοικεῖ ὁ σεβασμὸς. Ἀλήθεια, μιὰ ἀρπαγὴ τοῦ εἶναι αὐτὸ κι ἀρπαχτικοῦ ζώου δουλειά.

Ἐναν ἄλλον καιρὸ ἀγαποῦσε τὸ «Ὁφείλεις» σὰν τὸ πιὸ ἅγιο πράγμα του: τώρα καὶ στὸ πιὸ ἅγιο πράγμα πρέπει νὰ βρεῖ αὐταπάτη καὶ αὐθαιρεσία, γιὰ ν' ἀρπάξει ἐλευθερία ἀπὸ τὴν ἀγάπη του: λιοντάρι χρειάζεται γιὰ μιὰ τέτοια ἀρπαγὴ.

Μὰ πῆτε μου, ἀδελφοί μου, τί μπορεῖ νὰ κάμει ἀκόμα τὸ παιδί, πού οὔτε καὶ λιοντάρι ἀκόμα δὲ μπορεῖ νὰ κάμει; Γιὰ ποιὸ λόγο τὸ ἀρπαχτικὸ λιοντάρι πρέπει νὰ γίνεῖ καὶ παιδί ἀκόμα;

Τὸ παιδί 'ναι ἀθωότητα καὶ ξεχασιά, ἓνα ξαναρχίνισμα, ἓνα παιγνίδι, μιὰ ρόδα πού γυρίζει, μιὰ πρώτη κίνηση, μιὰ ἅγια κατάφαση.

Ναί, στὸ παιγνίδι τῆς δημιουργίας, ἀδελφοί μου, χρειάζεται μιὰ ἅγια κατάφαση: τὴ δική του θέληση θέλει τώρα τὸ πνεῦμα, πὸν δικό του κόσμον κερδίζει αὐτὸς πού τὸν κόσμον ἔχασε.

Σᾶς μίλησα γιὰ τρεῖς μεταμορφώσεις τοῦ πνεύματος: πῶς τὸ πνεῦμα ἔγινε καμήλα, καὶ σὲ λιοντάρι ἢ καμήλα, καὶ σὲ παιδί, στὸ τέλος, τὸ λιοντάρι.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαράτουςτρα. Καὶ τὸν καιρὸ κείνον ἔμενε στὴν πολιτεία, πού λεγότανε: Παρδαλὴ Γελάδα.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΔΡΕΣ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ

ΣΤΟΝ ΖΑΡΑΤΟΥΣΤΡΑ φημίζανε έναν σοφό, που ήξερε να μιλεί καλά για τον ύπνο και για την άρετή: τον τιμούσαν και τον αντάμοιβαν πολύ γι' αυτό, κι όλοι οί νέοι κάθονταν μπροστά στην έδρα του. Πήγε σ' αυτόν ο Ζαρατούστρα, και κάθησε μ' όλους τούς νέους μπροστά στην έδρα του. Κ' έτσι μίλησεν ο σοφός:

Να τιμάτε και να σέβεστε τον ύπνο! Αυτό 'ναι τὸ πρώτο! Και να αποφεύγετε όλους αυτούς που κακοκοιμούνται και άγρυπνούνε τή νύχτα!

Ἄκόμη κι ὁ κλέφτης σέβεται τον ύπνο: πάντα κλέβει άνθρωπα τή νύχτα. Μὰ ὁ νυχτοφρουρός είναι ξαδιάντροπος, ξαδιάντροπα κροτᾶ τὸ κόρνο του.

Τὸ να κοιμάται κανείς δὲν είναι καμιὰ παραμικρὴ τέχνη: γι' αὐτὸ χρειάζεται άγρύπνια ὅλη τή μέρα.

Δέκα φορές τή μέρα πρέπει να κυριαρχεῖς στον ἑαυτὸ σου: αὐτὸ γλυκαίνει τήν κούραση κ' είναι τῆς ψυχῆς νάρκη.

Δέκα φορές τή μέρα πρέπει να συμφιλιώνεσαι με τον ἑαυτὸ σου: γιατί ἡ καταδάμαση είναι πίκρα, κι ὁ άσυμφιλίωτος κοιμάται ἄσκημα.

Δέκα ἀλήθειες πρέπει να βρίσκεις τή μέρα: διαφορετικᾶ ζητᾶς και τή νύχτα ἀλήθειες κ' ἡ ψυχὴ σου ἀπομένει πεινασμένη.

Δέκα φορές τή μέρα πρέπει να γελάς και να 'σαι εὔθυμος: διαφορετικᾶ θὰ σ' ἔνοχλεῖ τή νύχτα τὸ στομάχι σου, αὐτὸς ὁ πατέρας τῆς κακομοιριᾶς.

Λίγοι τὸ ξέρουν αὐτό: μὰ πρέπει να 'χει κανείς ὅλες τῖς ἀρετές, για να μπορεί να κοιμάται καλά. Να ψευδομαρτυρήσω; Ἄνα μοιχέψω;

Να ἐπιθυμήσω τὸ κορίτσι τοῦ γείτονά μου; Ὅλα αὐτὰ δὲν ταιριάζουν με τον καλὸν ύπνο.

Κι ὅταν ἄκόμα ἔχει κανείς ὅλες τῖς ἀρετές, πρέπει να καταλαβαίνει και κάτι ἄλλο: πὼς πρέπει να στέλνεις για ύπνο και τῖς ἴδιες σου τῖς ἀρετές τήν κατάλληλη ὥρα.

Δὲν πρέπει να τσακώνονται μεταξύ τους, οί χαριτωμένες γυναικοῦλες! Κ' ἔξ αἰτίας σου, δυστυχισμένη!

Εἰρήνη με τὸ Θεὸ και με τὸ γείτονά σου: ἔτσι θέλει ὁ καλὸς ύπνος. Κι ἄκόμα εἰρήνη και με τὸν διάβολο τοῦ γείτονά σου! Ἄλλοιῶς θὰ σε πειράζει τή νύχτα.

Τιμὴ και ὑπομονὴ τήν ἔξουσία, και τή στραβὴ ἔξουσία ἄκόμα! Ἐτσι θέλει ὁ καλὸς ύπνος. Τί φταίω ἐγώ, ἂν τὸ Κράτος ἀρέσκεται να περπατᾶ με στραβὰ πόδια;

Πάντα θὰ μοῦ φαίνεται ὁ καλύτερος βοσκὸς αὐτὸς που ὀδηγεῖ τὰ πρόβατά του στα πιὸ πράσινα λειβάδια: αὐτὸ ταιριάζει με τον καλὸν ύπνο.

Δὲν θέλω πολλές τιμές, οὔτε μεγάλα πλούτη: αὐτὰ ἐρεθίζουν τὴ χολή. Μὰ κοιμᾶται ἄσκημα αὐτὸς ποὺ δὲν ἔχει ἓνα καλὸ ὄνομα κ' ἓναν μικρὸ πλοῦτο.

Μιὰ μικρὴ συντροφιά μου εἶναι πιὸ εὐπρόσδεχτη ἀπὸ μιὰ κακὴ: μὰ πρέπει νὰ ἔρχονται καὶ νὰ φεύγουν τὴν κατάλληλη ὥρα. Αὐτὸ ταιριάζει μὲ τὸν καλὸν ὕπνο.

Πολὺ μ' ἀρέσουν ἐπίσης κ' οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι: προκαλοῦνε τὸν ὕπνο. Εἶναι εὐτυχισμένοι αὐτοί, καὶ προπαντὸς ὅταν τοὺς δίδει κανεὶς πάντα δίκιο.

Ἔτσι περνᾷ ἡ μέρα τοῦ ἐνάρετου. Ὅταν ἔρχεται ἡ νύχτα, φυλάγομαι νὰ μὴ καλέσω τὸν ὕπνο! Δὲ θέλει νὰ τὸν καλοῦν, ὁ ὕπνος, ποὺ εἶναι ὁ κύριος τῶν ἀρετῶν.

Παρὰ σκέφτομαι τί ἔκανα καὶ τί σκέφτηκα τὴ μέρα. Ἄναπολώνοντας ἀναρωτιέμαι, ὑπομονετικὸς σὰ γελάδα: ποιές ἦσαν, ἀλήθεια, σήμερα, οἱ δέκα νίκες σου πάνω στὸν ἑαυτό σου.

Καὶ ποιές ἦσαν οἱ δέκα συμφιλιώσεις σου μὲ τὸν ἑαυτό σου καὶ οἱ δέκα ἀλήθειες σου καὶ τὰ δέκα γέλια σου, ποὺ μ' αὐτὰ εὐφρανες τὴν καρδιά μου;

Τέτοια καθὼς συλλογίζομαι καὶ νανουρισμένος ἀπὸ σαράντα σκέψεις, μου ἔρχεται ξαφνικὰ ὁ ὕπνος, ὁ ἀπρόσκλητος, ὁ κύριος τῶν ἀρετῶν.

Ὁ ὕπνος μὲ χτυπᾷ στὰ μάτια: τότε βαραίνουν. Ὁ ὕπνος μου ψαύει τὸ στόμα: καὶ τότε μένει ἀνοιχτό.

Ἀλήθεια, μὲ μαλακὲς σιόλες μου ἔρχεται, ὁ πιὸ ἀγαπημένος ἀπὸ τοὺς κλέφτες κλέφτης, καὶ μου κλέβει τὶς σκέψεις μου: κι ἀπομένω ἀποβλακωμένος, σὰν τούτη δῶ τὴν ἔδρα.

Μὰ δὲν μένω ἐκεῖ πολλὴ ὥρα: γρήγορα πλαγιάζω.

Ὅταν ὁ Ζαρατούστρα ἄκουσε τὸν σοφὸ νὰ μιλᾷ ἔτσι, γέλασε μέσα στὴν καρδιά του: γιατί συνάμα ἀνάφτηκε ἓνα φῶς μέσα του. Κ' ἔτσι μίλησε στὴν καρδιά του:

Ἐνας τρελλὸς μου φαίνεται ὁ σοφὸς αὐτὸς μὲ τὶς σαράντα του σκέψεις: θαρρῶ, ὅμως, πῶς ἀληθινὰ καταλαβαίνει ἀπὸ ὕπνο.

Εὐτυχισμένος αὐτὸς ποὺ μένει κοντὰ σ' αὐτὸν τὸ σοφό! Ἐνας τέτοιος ὕπνος εἶναι κολλητικὸς, ἀκόμη κ' ἓναν χοντρὸ τοῖχο μπορεῖ νὰ διαπεράσει.

Μιὰ γοητεία, μάλιστα, κατακάθεται πάνω στὴν ἔδρα του. Κ' οἱ νέοι δὲν κάθονται ἀνώφελα μπροστὰ στὸν ἱεροκήρυκα τῆς ἀρετῆς.

Ἡ σοφία του λέει: ν' ἀγρυπνᾶτε γιὰ νὰ κοιμᾶστε καλά. Κι ἀλήθεια, ἂν ἡ ζωὴ δὲν εἶχε κανένα νόημα, κ' ἔπρεπε νὰ διαλέξω παραλογισμό, τότε ὁ παραλογισμὸς αὐτὸς θὰ μοῦ φαινόταν ὁ πιὸ διαλεχτός.

Τώρα ἐννοῶ καθαρὰ, τί ζητούσανε προπαντὸς ἄλλοτε, ὅταν γυρεύανε δασκάλους τῆς ἀρετῆς. Τὸν καλὸν ὕπνο ζητούσανε καὶ τὶς ναρκωτικὲς ἀρετές.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀπὸ καθέδρας σοφοὺς σοφία ἦταν.

ὁ δίχως ὄνειρα ὕπνος: δὲ γνώριζαν κανένα καλύτερο νόημα τῆς ζωῆς.

Ἀκόμη καὶ σήμερα ὑπάρχουνε μερικοί, σὰν τοῦτον ἐδῶ τὸν ἱεροκήρυκα τῆς ἀρετῆς, κι ὄχι καὶ τόσο τίμιοι πάντα: μὰ ἡ ἐποχή τους πέρασε. Καὶ δὲ θὰ σταθοῦν γιὰ πολὺ ἀκόμα στὰ πόδια τους: πλαγιάζουνε κιόλας.

Μακάριοι οἱ νυσταγμένοι: γιὰτὶ γρήγορα θὰ τοὺς πάρει ὁ ὕπνος.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΛΛΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΚΑΠΟΤΕ ἔρριξε κι ὁ Ζαρατούστρα τὴν αὐταπάτη του πέρα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, σὰν ὄλους τοὺς ὀραματιστὲς τοῦ ἄλλου κόσμου. Ἐνα ἔργο τοῦ Θεοῦ ποὺ πονεῖ καὶ ἀγωνιᾷ μοῦ φάνηκε τότε ὁ κόσμος.

Ὀνειρὸ μοῦ φάνηκε τότε ὁ κόσμος, καὶ ποίημα ἑνὸς Θεοῦ χρωματισμένος καπνὸς μπρὸς στὰ μάτια ἑνὸς δυσαρεστημένου Θεοῦ.

Καλὸ καὶ κακό, ἡδονὴ καὶ πόνος, Ἐγὼ καὶ Ἐσὺ — χρωματισμένος καπνὸς μοῦ φάνηκαν μπρὸς σὲ δημιουργικὰ μάτια. Ὁ δημιουργὸς θέλησε νὰ σηκώσει ἀπὸ πάνω του τὰ μάτια του, — τότε δημιούργησε τὸν κόσμον.

Τὸ νὰ βλέπει πέρα ἀπὸ τὸν πόνον του καὶ νὰ ξεχνιέται εἶναι μιὰ μεθυστικὴ χαρὰ γι' αὐτὸν ποὺ πονεῖ. Μεθυστικὴ χαρὰ κι αὐτολησμοσύνη μοῦ φάνηκε μιὰ μέρα ὁ κόσμος.

Ὁ κόσμος τοῦτος, ὁ αἰώνια ἀτελής, μιᾶς αἰώνιας ἀντίφασης εἶδωλο κι ἀτελὲς εἶδωλο — μιὰ μεθυστικὴ χαρὰ γιὰ τὸν ἀτελεῖ δημιουργό του: — ἔτσι μοῦ φάνηκε κάποτε ὁ κόσμος.

Ἔτσι ἔρριξα κάποτε κ' ἐγὼ τὴν αὐταπάτη μου πέρα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, σὰν ὄλους τοὺς ὀραματιστὲς τοῦ ἄλλου κόσμου. Πέρα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, ἀλήθεια;

Ἄχ, ἀδελφοί μου, ὁ Θεὸς αὐτός, ποὺ δημιούργησα, ἦταν ἔργο τοῦ ἀνθρώπου καὶ τρέλλα τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ὄλοι οἱ Θεοί!

Ἀνθρώπος ἦταν, ἕνα ἄυλο κομμάτι ἀπὸ ἄνθρωπον κι ἀπὸ Ἐγὼ: ἀπὸ τὴν ἴδια μου τὴν στάχτη καὶ τὴν ἴδια μου τὴν φλόγα βγήκε τὸ φάντασμα αὐτὸ καί, ἀλήθεια! Δὲ μοῦ ἔρθε ἀπὸ κανέναν, πέραν τῆς γῆς, κόσμον!

Τί ἔχει σταθεῖ, ἀδελφοί μου; Εἶχα ξεπεράσει τὸν ἑαυτό μου, ποὺ πονοῦσε, εἶχα φέρει τὴν ἴδια μου τὴν στάχτη στὸ βουνό, μιὰ φωτεινότερη φλόγα βρήκα μέσα μου. Καὶ δὲς! Τὸ φάντασμα ἔφυγε τότε μακριά μου!

Πόνος καὶ μαρτύριο θὰ μοῦ ἦταν τώρα, σὲ μένα ποὺ ἀναλάβαινα ἀπὸ τὴν ἀρρώστια, τὸ νὰ πιστεύω σὲ τέτοια φαντάσματα: πόνος καὶ ταπείνωση θὰ μοῦ ἦταν τώρα. Ἔτσι μιλῶ στοὺς ὀραματιστὲς τοῦ ἄλλου κόσμου.

Πόνος ἦταν κι ἀδυναμία — αὐτὰ ἦταν ποὺ δημιούργησαν

· όλους τούς άλλους κόσμους· κ' εκείνη ή σύντομη τρέλλα τής εὐ-
τυχίας, πού μόνο αὐτός πού πιό πολὺ πονεῖ τήν ἔχει.

Κούραση, ή κούραση πού μ' ἕνα πήδημα μόνο θέλει νά
φτάσει στό τέρμα, μ' ἕνα θανάσιμο πήδημα, μιὰ φτωχή, ἀδαῆς
κούραση, πού οὔτε νά θέλει πιὰ θέλει: αὐτή δημιούργησε ὅλους
τούς Θεούς καί τούς άλλους κόσμους.

Πιστέψετε με, ἀδελφοί μου! Τὸ κορμί ἔταν αὐτὸ πού ἀπελ-
πίστηκε γιὰ τὸ κορμί, — αὐτὸ ψηλάφισε μὲ τὰ δάχτυλα τοῦ
παραπλανημένου πνεύματος τούς ἀκροτελεύτιους τοίχους.

Πιστέψετε με, ἀδελφοί μου! Τὸ κορμί ἔταν αὐτὸ πού ἀπελ-
πίστηκε γιὰ τή γῆ, — αὐτὸ ἄκουσε τήν κοιλιά τοῦ Εἶναι νά μι-
λεῖ στόν ἑαυτό της.

Καί τότε θέλησε νά περάσει τὸ κεφάλι μέσα ἀπὸ τούς ἀ-
κροτελεύτιους τοίχους, κι ὄχι μόνο τὸ κεφάλι, — νά περάσει ὁ-
λόκληρο στόν «ἄλλον κόσμο».

Μὰ ὁ «ἄλλος κόσμος» κρύβεται καλὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, ἐ-
κεῖνος ὁ ἀνάθρωπος ἀπάνθρωπος κόσμος, πού δὲν εἶναι παρὰ ἕνα
οὐράνιο Τίποτα· καί ή κοιλιά τοῦ Εἶναι δὲν μιλεῖ στόν ἄνθρωπο,
παρὰ σάν ἄνθρωπος.

Ἄληθεια, εἶναι δύσκολο ν' ἀποδείξει τὸ Εἶναι κανεὶς καί
δύσκολο νά τὸ κάμει νά μιλήσει. Πῆτε μου, ἀδελφοί μου, τὸ πιό
παράξενο ἀπ' ὅλα τὰ πράγματα πράγμα δὲν εἶναι ὅ,τι ἀποδεί-
χεται καί πιό εὐκόλα;

Ναί, τὸ Ἐγὼ αὐτὸ καί ή ἀντίφαση καί ή σύγχυση τοῦ Ἐ-
γὼ μιᾶ ἀκόμα μὲ τὸν νομιμώτερο τρόπο γιὰ τὸ Εἶναι τοῦ, αὐ-
τὸ τὸ Ἐγὼ πού δημιουργεῖ, πού θέλει, πού ἀξιοποιεῖ καί πού
εἶναι τὸ μέτρο καί ή ἀξία τῶν πραγμάτων.

Κι αὐτὸ τὸ νομιμώτερο Εἶναι, τὸ Ἐγὼ — αὐτὸ μιᾶ γιὰ
τὸ κορμί, καί τὸ θέλει ἀκόμα τὸ κορμί, κι ὅταν ἀκόμα φαντάζε-
ται καί φαντασιοσκοπεῖ καί φτερουγίζει μὲ σπασμένα φτερά.

Μαθαίνει νά μιᾶ ὅλο καί πιό νόμιμα, τὸ Ἐγὼ: κι ὅσο πε-
ρισσότερο μαθαίνει, τόσο περισσότερο βρίσκει λόγια καί τιμές
γιὰ τὸ σῶμα καί γιὰ τή γῆ.

Μιὰ καινούργια ὑπερηφάνεια μοῦ δίδαξε τὸ Ἐγὼ μου, πού
τῆ διδάσκω στοὺς ἀνθρώπους: νά μὴ χώνω πιὰ τὸ κεφάλι μου
στήν ἄμμο τῶν οὐρανίων πραγμάτων, παρὰ νά τὸ κρατῶ ψηλά,
ἐλεύθερο, ἕνα κεφάλι - γῆ, πού δημιουργεῖ τὸ νόημα τής γῆς!

Μιὰ καινούργια θέληση διδάσκω στοὺς ἀνθρώπους: νά θέ-
λουν τὸ δρόμο, πού ἀκολούθησε τυφλὰ ὁ ἄνθρωπος, καί νά τὸν
λένε καλὸ καί νά μὴ ξεγλιστροῦν πιὰ ἀπ' αὐτὸν σάν τούς ἄρ-
ρωστους καί τούς ἐτοιμοθάνατους!

Ἄρρωστοι καί ἐτοιμοθάνατοι ἦσαν αὐτοὶ πού περιφρόνη-
σαν τὸ κορμί καί τή γῆ κ' ἐφεύρανε τὸ Οὐράνιο καί τίς σωτή-
ριες αἱμάτινες σταγόνες: ἀλλ' ἀκόμη καί τὰ γλυκὰ καί σκοτει-
νά αὐτὰ δηλητήρια ἀπὸ τὸ κορμί καί τή γῆ τὰ πήρανε!

Ἦθελαν νά ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ἀθλιότητά τους, καί τ' ἄ-

στέρια βρίσκονταν πολύ μακριά τους. Τότε αναστέναξαν: «Ὡ-
νά ὑπῆρχανε ἀλήθεια οὐράνιοι δρόμοι, σὲ μιὰν ἄλλη ζωὴ κ' εὐτυ-
χία γιὰ νὰ γλιστρήσουμε!» — τότε ἐφεύρανε τὶς κρυφὲς γωνιές
τους καὶ τὸ αἱματηρὸ ποτό τους!

Καὶ νὰ ποὺ φαντάστηκα πὼς χωρίστηκαν ἀπὸ τὸ σῶμα
τους κι ἀπ' αὐτὴ τὴ γῆ, οἱ ἀχάριστοι αὐτοί. Μὰ σὲ ποιὸν χρω-
στοῦν τὸν σπασμὸ καὶ τὴν εὐφροσύνη τῆς ἔκστασής τους; Στὸ
κορμί τους καὶ σὲ τούτῃ τὴ γῆ.

Ἐπιεικὴς εἶναι ὁ Ζαρατούστρα στοὺς ἀρρώστους. Ἀλήθεια,
δὲ θυμώνει οὔτε μὲ τῆς παρηγορίας τους μήτε μὲ τῆς ἀγνωμο-
σύνης τους τὰ φερσίματα. Ἄς γιάτρευτοῦνε κι ἄς ξεπεράσουνε
τὸν ἑαυτὸ τους κι ἄς δημιουργήσουνε ἕνα ἀνώτερο κορμί γιὰ τὸν
ἑαυτὸ τους!

Οὔτε καὶ μ' αὐτὸν ποὺ ἀναρρώνει ὀργίζεται ὁ Ζαρατούστρα,
ὅταν κοιτάζει μὲ τρυφερότητα τὴν πλάνη του καὶ μέσα στὰ βα-
θιὰ μεσάνυχτα γλιστρᾷ γύρω ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Θεοῦ του: ἀλ-
λὰ ἀρρώστια κι ἀρρωστο κορμί βλέπω στὰ δάκρυά του.

Πολὺς ἀρρωστημένος λαὸς ὑπῆρχε πάντα ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς
ποὺ φαντασιοσκοποῦν καὶ γυρεύουνε Θεό· μισοῦν μὲ λύσσα αὐτὸν
ποὺ γυρεύει τὴ γνώση κ' ἐκείνη τὴν πιὸ νέα ἀπὸ τὶς ἀρετὲς ἀρετή,
ποὺ Νομιμότητα εἶναι τ' ὄνόματί της.

Κοιτάζουνε πάντα πίσω κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς καιροὺς: τό-
τε ἢ πλάνη καὶ ἢ πίστη ἦταν βέβαια, ἄλλο πρᾶγμα· ἢ μανία τοῦ
λογικοῦ ἦταν ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ, κι ἀμάρτημα ἢ ἀμφιβολία.

Τὰ ξέρω καλὰ αὐτὰ τὰ ὁμοιώματα τοῦ Θεοῦ: θέλουν νὰ τὰ
πιστεύουμε καὶ νὰ θεωροῦμε ἀμάρτημα τὴν ἀμφιβολία. Πολὺ
καλὰ ξέρω ἀκόμα σὲ τί πιστεύουνε περισσότερο τὰ ἴδια αὐτά.

Ἀλήθεια, ὄχι σ' ἄλλους κόσμους καὶ σὲ σωτήριες αἱμάτινες
σταγόνες: μὰ στὸ κορμί πιστεύουνε περισσότερο κ' ἐκεῖνοι, καὶ τὸ
ἴδιο τους τὸ κορμί εἶναι γι' αὐτοὺς κάτι αὐθύπαρκτο.

Μὰ ἕνα ἀρρωστημένο πρᾶγμα εἶναι τὸ κορμί γι' αὐτούς:
πρόθυμα θὰ ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ δέρμα τους. Γι' αὐτὸ κι ἀκοῦνε
τοὺς ἱεροκήρυκες τοῦ θανάτου καὶ κηρύσσουν οἱ ἴδιοι τὴν ἄλλη
ζωή.

Ἀφουγκραστῆτε καλύτερα, ἀδελφοί μου, τὴ φωνὴ τοῦ γιο-
μάτου ὑγεία κορμιού: εἶναι μιὰ φωνὴ πιὸ νόμιμη καὶ πιὸ κα-
θαρή.

Πιὸ νόμιμα καὶ πιὸ καθαρὰ μιλά τὸ γιομάτο ὑγεία κορμί,
τὸ τέλειο κι ὀρθογωνισμένο: καὶ μιλά γιὰ τὸ νόημα τῆς γῆς.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΟΡΜΙΟΥ

ΣΤΟΥΣ περιφρονητὲς τοῦ κορμιού θέλω νὰ πῶ τὸ λόγα-
μου. Δὲν πρέπει ν' ἀλλάξουνε μέθοδο διδασκαλίας, μὰ ν' ἀπα-
χαιρετήσουνε μόνο τὸ κορμί τους — καὶ νὰ βουβαθοῦνε, λοιπόν.